



# ספר משנה בידי

## שביעית



## שינון משניות בעל פה

בעריכת מאיר לוי, טל' 02-6420535

© כל הזכויות שמורות, אייר ה'תשע"ד

אמרו חז"ל אין כל הגלויות הללו מתכנסות אלא בזכות משניות  
(ויקרא רבה ז, ג).

הגאון רבי ישראל מאיר הכהן זצ"ל בעל ספר "חפץ חיים"  
כתב בספרו "תורת הבית" פרק ו', וזה לשונו בקצרה:

"אמנם באמת מן הנכון שכל אחד יהיה בקי באיזו מסכת בעל-  
פה או איזה סדר משניות ויהיה זה תועלת לכמה דברים.

א. ראשון לכל, שבה יתקיים מאמר הכתוב "והיו הדברים  
האלה אשר אנכי מצוך היום על לבבך", דפשוטו הוא, שיהיה  
דברי תורה חרות על לבו וכו'.

ב. שעל ידי זה, יהיה נקל לו לקיים מה שאמר הכתוב "ודברת  
בם בשבתך בביתך ובלכתך בדרך", כי פעמים רבות מפני הקור  
או סיבה אחרת מתעצל לילך לבית המדרש. גם פעמים רבות  
מצוי שיכבה הנר בליל שבת, וכאשר יש לו מסכת או איזה סדר  
הוא לומד בעלי-פה, ובפרט כשהוא בדרך שאי אפשר לו ללמוד  
מתוך ספר, ויקיים ובלכתך בדרך.

ג. ידוע מה דאיתא בזוהר הקדוש, "האי מאן דירית מסכת חדא  
ירית עלמא חדא". ומובן לכל, כי 'ירית מסכת' לא נקרא כי אם  
כאשר בקי בה היטב וקנוי לו בנפשו וכו'.

ד. איתא בפסחים (דף נ') 'ושמעתי שהיו אומרים אשרי מי  
שבא לכאן ותלמודו בידו'. וזה בודאי אינו נקרא כי אם כשהוא  
בקי בה בעלי-פה.

ה. צריך האדם להתבונן, ומה אם לומד איזה דבר תורה, ידוע  
הוא שהוא מקיים מצות עשה, וכל העושה מצוה אחת קונה לו  
פרקליט אחד, על אחת כמה וכמה כשהוא לומד מסכת כמה  
פעמים עד שנעשה בה בקי בעלי-פה, כמה היא מליצה עבורו  
למעלה".



## פרק א

א עד אימתי חורשין בשדה האילן ערב שביעית. בית שמאי אומרים, כל זמן שהוא יפה לפרי. ובית הלל אומרים, עד העצרת. וקרובין דברי אלו להיות כדברי אלו:

ב איזהו שדה האילן. כל שלשה אילנות לבית סאה, אם ראויין לעשות כפר דבלה של ששים מנה באיטלקי, חורשים כל בית סאה בשבילן. פחות מכאן, אין חורשין להן אלא מלא האורה וסלו חוצה לו:

ג אחד אילן סרק ואחד אילן מאכל, רואין אותן כאלו הם תאנים. אם ראויים לעשות כפר דבלה של ששים מנה באיטלקי, חורשים כל בית סאה בשבילן. פחות מכאן, אין חורשים להם אלא לצרכן:

ד הנה אחד עושה כפר דבלה ושנים אין עושין, או שנים עושין ואחד אינו עושה, אין חורשין להם אלא לצרכן, עד שיהיו משלשה ועד תשעה. היו עשרה, מעשרה ולמעלה, בין עושין בין שאינן עושין, חורשין כל בית סאה בשבילן. שנאמר (שמות לד) בחריש ובקציר תשבות, אין צריך לומר חריש וקציר של שביעית, אלא חריש של ערב שביעית

## פרק א

א עד אימתי חורשין בשדה האילן ערב שביעית. בית שמאי אומרים, כל זמן שהוא יפה לפרי. ובית הלל אומרים, עד העצרת. וקרובין דברי אלו להיות כדברי אלו:

ב איזהו שדה האילן. כל שלשה אילנות לבית סאה, אם ראויין לעשות כפר דבלה של ששים מנה באיטלקי, חורשים כל בית סאה בשבילן. פחות מכאן, אין חורשין להן אלא מלא האורה וסלו חוצה לו:

ג אחד אילן סרק ואחד אילן מאכל, רואין אותן כאלו הם תאנים. אם ראויים לעשות כפר דבלה של ששים מנה באיטלקי, חורשים כל בית סאה בשבילן. פחות מכאן, אין חורשים להם אלא לצרכן:

ד הנה אחד עושה כפר דבלה ושנים אין עושין, או שנים עושין ואחד אינו עושה, אין חורשין להם אלא לצרכן, עד שיהיו משלשה ועד תשעה. היו עשרה, מעשרה ולמעלה, בין עושין בין שאינן עושין, חורשין כל בית סאה בשבילן. שנאמר (שמות לד) בחריש ובקציר תשבות, אין צריך לומר חריש וקציר של שביעית, אלא חריש של ערב שביעית

שהוא נכנס בשביעית, וקציר של שביעית  
שהוא יוצא למוצאי שביעית. רבי ישמעאל  
אומר, מה חריש רשות, אף קציר רשות, יצא  
קציר העמר:

ה שלשה אילנות של שלשה אנשים, הרי אלו  
מצטרפין, וחורשין כל בית סאה בשבילן.  
וכמה יהא ביניהם, רבן גמליאל אומר, כדי  
שיהא הבקר עובר בכליו:

ו עשר נטיעות מפזרות בתוך בית סאה,  
חורשין כל בית סאה בשבילן, עד ראש  
השנה. היו עשירות שורה ומקפות עטרה, אין  
חורשין להם אלא לצרכן:

ז הנטיעות והדלועים, מצטרפין לתוך בית  
סאה. רבן שמעון בן גמליאל אומר, כל  
עטרה דלועים לבית סאה, חורשין כל בית  
סאה עד ראש השנה:

ח עד אימתי נקראו נטיעות. רבי אלעזר בן  
עזריה אומר, עד שיחלו. רבי יהושע אומר,  
בת שבע שנים. רבי עקיבא אומר, נטיעה  
כשמה. אילן שנגמם והוציא חליפין, מטפח  
ולמטה כנטיעה, מטפח ולמעלה, כאילן,  
דברי רבי שמעון:



ש נ ב , ו , ש ש  
ש י ל ש ר י  
א , מ , ח , ר , א , ק , ר , י  
ק ה :

ה ש א ש ש א , ה  
א מ , ו , פ פ ס  
פ . ו י ב , ר ג  
א , פ , ש ה ע ב :

ו ע נ מ ב ב ס ,  
ח פ פ ב ס , ע ר  
ה . ה ע ש ו ע , א  
ח ל א ל :

ז ה ו , מ , ל פ  
ס . ר ש ב ג א , פ  
ע ד ל ס , ח פ  
ס ע ר ה :

ח ע א נ נ , ר א פ  
ע א , ע ש , ר י  
א , ב , ש ש ר ע א ,  
נ כ . א ש ו ח ,  
מ ו פ , מ ו ,  
פ , ד , ר ש :



## פרק ב

א עד אימתי חורשין בשדה הלכן ערב שביעית. עד שתכלה הלחה, כל זמן שבני אדם חורשים לטע במקשאות ובמדלעות. אמר רבי שמעון, נתת תורת כל אחד ואחד בידו, אלא בשדה הלכן עד הפסח, ובשדה האילן עד עצרת:

ב מזבלין ומעדרין במקשאות ובמדלעות עד ראש השנה. וכן בבית השלחין. מיבלין, מפרקין, מאבקין, מעשנין, עד ראש השנה. רבי שמעון אומר, אף נוטל הוא את העלה מן האשכול בשביעית:

ג מסקלין עד ראש השנה. מקרסמין, מזרדין, מפסלין, עד ראש השנה. רבי יהושע אומר, כזרודה וכפסולה של חמישית, כן של ששית. רבי שמעון אומר, כל זמן שאני רשאי בעבודת האילן, רשאי אני בפסולו:

ד מזהמין את הנטיעות, וכורכין אותן, וקוטמין אותן, ועושין להן פתים, ומשקין אותן, עד ראש השנה. רבי אלעזר בר צדוק אומר, אף משקה הוא את הנוף בשביעית, אבל לא את העקר:

## פרק ב

א עד אימתי חורשין בשדה הלכן ערב שביעית. עד שש, ה, פ, ז, ש, א, ח, ל, ב, ו, א, ר, ש, נ, ת, פ, א, ו, ב, א, ב, ע, ה, ו, ה, ע, ע, :

ב מ, ו, ב, ו, ע, ר, ה, ו, ב, ה, מ, מ, מ, ע, ר, ה, ר, ש, א, א, נ, א, ה, מ, ה, ב, :

ג מ, ע, ר, ה, מ, מ, מ, מ, א, מ, ע, ר, ה, ר, י, א, כ, ו, ש, ח, פ, ש, ש, ר, ש, א, פ, ז, ש, ר, ב, ה, ר, א, ב, :

ד מ, א, ה, ו, א, ו, א, ו, א, ע, ר, ה, ר, א, ב, א, א, מ, א, ה, ב, א, ל, א, ה, :

ה סכין את הפגים ומנקבים אותם, עד ראש השנה. פגי ערב שביעית שנכנסו לשביעית, ושל שביעית שיצאו למוצאי שביעית, לא סכין ולא מנקבין אותן. רבי יהודה אומר, מקום שנהגו לסוך, אינן סכין, מפני שהיא עבודה. מקום שנהגו שלא לסוך, סכין. רבי שמעון מתיר באילן, מפני שהוא רשאי בעבודת האילן:

ו אין נוטעין ואין מבריכין ואין מרביכין ערב שביעית פחות משלשים יום לפני ראש השנה. ואם נטע או הבריך או הרביב, יעקור. רבי יהודה אומר, כל הרבבה שאינה קולטת לשלשה ימים, שוב אינה קולטת. רבי יוסי ורבי שמעון אומרים, לשתי שבתות:

ז הארז והדחן והפרגין והשמשמן שהשרישו לפני ראש השנה, מתעשרין לשעבר, ומתריין בשביעית. ואם לאו, אסורין בשביעית, ומתעשרין לשנה הבאה:

ח רבי שמעון שזורי אומר, פול המצרי שזרעו לזרע בתחלה, פיוצא בהן. רבי שמעון אומר, אפונין הגמלונין, פיוצא בהן. רבי אלעזר אומר, אפונין הגמלונין, משתרמלו לפני ראש השנה:

ה ס א ה ו א , ע ר  
ה . פ ע ש ש  
ל , ו ש ש ל  
ש , ל ס ו מ א . ר  
י א , מ ש ל , א ס ,  
מ ש ע . מ ש ש ל ,  
ס . ר ש מ ב , מ ש  
ר ב ה :

ו א ג ו מ ו מ  
ע ש פ מ י ל  
ר ה . ו ג א ה א ה ,  
י . ר י א , פ ה ש  
ק ל י , ש א ק . ר  
י ו ש א , ל ש :

ז ה ו ו ו  
ש ל ר ה , מ  
ל , ו ב . ו ל , א  
ב , ו , ל ה :

ח ר ש ש א , פ ה  
ש ל ב , פ ב . ר  
ש א , א , ה , פ ב .  
ר א א , א , ה , מ  
ל ר ה :

ט הַבְּצָלִים הַסְּרִיסִים, וּפּוֹל הַמִּצְרִי, שֶׁמֶנַע  
מֵהֶם מִים שְׁלֹשִׁים יוֹם לִפְנֵי רֹאשׁ הַשָּׁנָה,  
מִתְעַשְּׂרִין לְשַׁעֲבֵר, וּמִתְרִים בְּשִׁבְעִית, וְאִם  
לֹא, אֲסוּרִים בְּשִׁבְעִית, וּמִתְעַשְּׂרִין לְשָׁנָה  
הַבָּאָה. וְשֶׁל בַּעַל שֶׁמֶנַע מֵהֶם מִים שְׁתֵּי עוֹנוֹת,  
דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר. וְחֻכְמִים אוֹמְרִים, שְׁלֹשׁ:

י הַדְּלוּעִין שֶׁקִּימָן לְזֶרַע, אִם הִקְשׁוּ לִפְנֵי רֹאשׁ  
הַשָּׁנָה וְנִפְסְלוּ מֵאֶכֶל אָדָם, מִתֵּר לְקִימָן  
בְּשִׁבְעִית. וְאִם לֹא, אֲסוּר לְקִימָן בְּשִׁבְעִית.  
הַתְּמָרוֹת שֶׁלֶּהֶם, אֲסוּרוֹת בְּשִׁבְעִית. וּמִרְבִּיצִין  
בְּעֶפְר לֶבֶן, דְּבָרֵי רַבִּי שְׁמַעוֹן. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן  
יַעֲקֹב, אוֹסֵר. מְמַרְסִין בְּאַרְז בְּשִׁבְעִית. רַבִּי  
שְׁמַעוֹן אוֹמֵר, אֲבָל אֵין מְכַסְּחִין:

ט הַה הַה, וְהַה, שֶׁ  
מִמֶּה מִשְׁ  
לְ, וְהַה, וְהַה, וְהַה,  
לְ, אֶ, בְּ, וְהַה, וְהַה,  
הַה. וְשֶׁל בַּעַל שֶׁמֶנַע מֵהֶם מִים שְׁתֵּי עוֹנוֹת,  
דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר. וְחֻכְמִים אוֹמְרִים, שְׁלֹשׁ:

י הַה שֶׁ, אֶ, לְ, אֶ, לְ, ר  
הַה וְהַה, מִמֶּה, מִמֶּה, לְ  
בְּ, וְהַה, אֶ, לְ, בְּ.  
הַה שֶׁ, אֶ, בְּ, וְהַה, וְהַה,  
בְּ, לְ, דְּ, רֶ, שֶׁ, רֶ, אֶ, בְּ.  
י, אֶ, מִמֶּה, בְּ, בְּ, רֶ.  
שֶׁ, אֶ, אֶ, אֶ, אֶ, מִמֶּה:



## פרק ג

א מאימתי מוציאין זבלים לאשפות.  
משיפסקו עובדי עבודה, דברי רבי מאיר.  
רבי יהודה אומר, משייבש המתוק. רבי יוסי  
אומר, משיקשר:

ב עד כמה מזבלין, עד שלש (שלש) אשפות  
לבית סאה של עשר עשר משפלות של  
לתף לתף. מוסיפין על המשפלות, ואין  
מוסיפין על האשפות. רבי שמעון אומר,  
אף על האשפות:

ג עושה אדם את שדהו שלש שלש אשפות  
לבית סאה. יתר מכאן, (מחציב), דברי רבי  
שמעון. וחכמים אוסרין, עד שיעמיק שלשה,  
או עד שייגביה שלשה. עושה אדם את זבלו  
אוצר. רבי מאיר אוסר, עד שיעמיק שלשה  
או עד שייגביה שלשה. היה לו דבר מועט,  
מוסיף עליו והולך. רבי אלעזר בן עזריה  
אוסר, עד שיעמיק שלשה, או עד שייגביה  
שלשה, או עד שיתן על הסלע:

ד המדיר את שדהו, עושה סהר לבית  
סאתים, עוקר שלש רוחות ומניח את  
האמצעית. נמצא, מדיר בית ארבעת סאין.  
רבן שמעון בן גמליאל אומר, בית שמונת

## פרק ג

א מ מאימתי מוציאין זבלים לאשפות.  
משיפסקו עובדי עבודה, דברי רבי מאיר.  
רבי יהודה אומר, משייבש המתוק. רבי יוסי  
אומר, משיקשר:

ב עד כמה מזבלין, עד שלש (שלש) אשפות  
לבית סאה של עשר עשר משפלות של  
לתף לתף. מוסיפין על המשפלות, ואין  
מוסיפין על האשפות. רבי שמעון אומר,  
אף על האשפות:

ג עושה אדם את שדהו שלש שלש אשפות  
לבית סאה. יתר מכאן, (מחציב), דברי רבי  
שמעון. וחכמים אוסרין, עד שיעמיק שלשה,  
או עד שייגביה שלשה. עושה אדם את זבלו  
אוצר. רבי מאיר אוסר, עד שיעמיק שלשה  
או עד שייגביה שלשה. היה לו דבר מועט,  
מוסיף עליו והולך. רבי אלעזר בן עזריה  
אוסר, עד שיעמיק שלשה, או עד שייגביה  
שלשה, או עד שיתן על הסלע:

ד המדיר את שדהו, עושה סהר לבית  
סאתים, עוקר שלש רוחות ומניח את  
האמצעית. נמצא, מדיר בית ארבעת סאין.  
רבן שמעון בן גמליאל אומר, בית שמונת

סָאִין. הִיְתָה כָּל שִׂדְהוּ בֵּית אַרְבַּעַת סָאִין,  
מִשִּׁיר מִמֶּנָּה מְקַצָּת, מִפְּנֵי מִרְאִית הָעֵין.  
וּמוֹצִיא מִן הַסֹּהַר וְנוֹתֵן לְתוֹךְ שִׂדְהוּ כְּדֹרֶךְ  
הַמִּזְבֵּלִין:

הָ לֹא יִפְתַּח אָדָם מַחְצֵב בְּתַחֲלָה לְתוֹךְ שִׂדְהוּ,  
עַד שִׁיְהִיו בּוֹ שְׁלֹשׁ מוֹרְבִיּוֹת, שֶׁהֵם שְׁלֹשׁ  
עַל שְׁלֹשׁ עַל רוּם שְׁלֹשׁ, שְׁעוֹרֵן עֶשְׂרִים וְשִׁבְעֵי  
אַבְנִים:

וְגֵדֶר שִׁישׁ בּוֹ עֶשֶׂר אַבְנִים שֶׁל מִשְׁאֵי שְׁנַיִם  
שְׁנַיִם, הָרִי אֵלּוּ יִנְטְלוּ. שְׁעוֹר גֹּדֶר, עֲשָׂרָה  
טַפָּחִים. פָּחוֹת מִכֵּן, מַחְצֵב וְגוּמְמוֹ עַד פָּחוֹת  
מִהָאָרֶץ טַפַּח. בְּמָה דְּבָרִים אֲמוּרִים, מִתּוֹךְ  
שְׁלוֹ. אֲבָל מִתּוֹךְ שֶׁל חִבְרוֹ, מָה שֶׁהוּא רוֹצֶה,  
יִטּוֹל. בְּמָה דְּבָרִים אֲמוּרִים, בְּזִמְן שֶׁלֹּא הִתְחִיל  
בּוֹ מַעֲרַב שְׁבִיעִית. אֲבָל אִם הִתְחִיל בּוֹ מַעֲרַב  
שְׁבִיעִית, מָה שֶׁהוּא רוֹצֶה, נוֹטֵל:

ז' אַבְנִים שֶׁזֶעְזַעְתָּן הַמַּחֲרָשָׁה, אוֹ שֶׁהִיוּ  
מְכֻסּוֹת וְנִתְגַּלּוּ, אִם יֵשׁ בָּהֶם שְׁתֵּים שֶׁל  
מִשְׁאֵי שְׁנַיִם שְׁנַיִם, הָרִי אֵלּוּ יִנְטְלוּ. הַמִּסְקָל  
אֶת שִׂדְהוּ, נוֹטֵל אֶת הָעֲלִיוֹנוֹת, וּמַנִּיחַ אֶת  
הַנוֹגְעוֹת בָּאָרֶץ. וְכֵן גִּרְגֵר שֶׁל צְרוּרוֹת אוֹ גֵל  
שֶׁל אַבְנִים, נוֹטֵל אֶת הָעֲלִיוֹנוֹת, וּמַנִּיחַ אֶת  
הַנוֹגְעוֹת בָּאָרֶץ. אִם יֵשׁ תַּחְתֵּיהֶן סֹלֶעַ אוֹ קֶשֶׁת,  
הָרִי אֵלּוּ יִנְטְלוּ:

סָ . הָ כָּ שֶׁ בָּ אָ סָ ,  
מָ מָ מָ , מָ מָ הָ .  
וּ מָ הָ וּ לָ שֶׁ כָּ  
הָ :

הָ לִּי אָ מָ בָ לָ שֶׁ ,  
עָ שֶׁ בָּ שֶׁ מָ , שֶׁ שֶׁ  
עָ שֶׁ עָ רָ שֶׁ , שֶׁ עָ וּ  
אָ :

וּ גָ שֶׁ בָּ עָ אָ שֶׁ מָ שֶׁ  
שֶׁ , הָ אָ יָ . שֶׁ גָ , עָ  
טָ . פָּ מָ , מָ וּ עָ פָ  
מָ טָ . בָּ דָּ אָ , מָ  
שֶׁ . אָ מָ שֶׁ הָ , מָ שֶׁ רָ ,  
יָ . פָּ דָּ אָ , בָּ שֶׁ הָ  
בָּ מָ שֶׁ . אָ אָ הָ בָּ מָ  
שֶׁ , מָ שֶׁ רָ , נָ :

ז' אָ שֶׁ הָ , אָ שֶׁ  
מָ וּ , אָ יָ בָ שֶׁ שֶׁ  
מָ שֶׁ , הָ אָ יָ . הָ  
אָ שֶׁ , נָ אָ הָ , וּ אָ  
הָ בָּ . וּ גָ שֶׁ צָ אָ גָ  
שֶׁ אָ , נָ אָ הָ , וּ אָ  
הָ בָּ . אָ יָ תָּ סָ אָ מָ ,  
הָ אָ יָ :



ה אין בונין מדרגות על פי הגאיות ערב  
 שביעית משפסקו הגשמים, מפני שהוא  
 מתקנן לשביעית. אבל בונה הוא בשביעית  
 משפסקו הגשמים, מפני שהוא מתקנן  
 למוצאי שביעית. ולא יסמוך בעפר, אבל  
 עושה הוא חיץ. כל אבן שהוא יכול לפשוט  
 את ידו ולטלה, הרי זו תנטל:

ט אבני כתף, באות מכל מקום. והקבלן,  
 מביא מכל מקום. ואלו הם אבני כתף, כל  
 שאינה יכולה להנטל באחת יד, דברי רבי  
 מאיר. רבי יוסי אומר, אבני כתף בשמן, כל  
 שהן נטלות שתיים שלש על הכתף:

י הבונה גדר בינו ובין רשות הרבים מתר  
 להעמיק עד הסלע. מה יעשה בעפר צוברו  
 ברשות הרבים ומתקנו, דברי רבי יהושע. רבי  
 עקיבא אומר, כדרך שאין מקלקלין ברשות  
 הרבים, כך לא יתקנו. מה יעשה בעפר, צוברו  
 בתוך שדהו כדרך המזבלין. וכן החופר בור  
 ושיח ומערה:



ה א ב מ ע פ ה ע  
 ש מ ה , מ ש  
 מ ל . א ב ה ב  
 מ ה , מ ש מ  
 ל ש . ו י ב א  
 ע ה ח . פ א ש י ל  
 א י ו , ה ז ת :

ט א ב , ב מ מ . ו ,  
 מ מ מ . ו ה א ב ,  
 ש י ל ב י , ד ר  
 מ ר י א , א ב ב ,  
 ש נ ש ש ע ה :

י ה ג ב ו ר ה מ  
 ל ע ה . מ י ב צ  
 ב ה ו , ד ר י ר.  
 ע א , פ ש מ ב  
 ה , ל י . מ י ב , צ  
 ב ש פ . ה ו ה ב  
 ו :



## פרק ד

**א** בראשונה היו אומרים, מלקט אדם עצים ואבנים ועשבים מתוך שלו, בדרך שהוא מלקט מתוך של חברו, את הגס הגס. משרבו עוברי עברה, התקינו שיהא זה מלקט מתוך של זה, וזה מלקט מתוך של זה, שלא בטובה, ואין צריך לומר שיקצץ להם מזונות:

**ב** שדה שנתקוצה, תזרע במוצאי שביעית. שנטיבה או שנדיירה, לא תזרע במוצאי שביעית. שדה שנטיבה, בית שמאי אומרים, אין אוכלין פרותיה בשביעית. ובית הלל אומרים, אוכלין. בית שמאי אומרים, אין אוכלין פרות שביעית בטובה. ובית הלל אומרים, אוכלין בטובה ושלא בטובה. רבי יהודה אומר, חלוף הדברים, זו מקלי בית שמאי ומחמרי בית הלל:

**ג** חוכרין גירין מן הנכרים בשביעית, אבל לא מישראל. ומחזיקין ידי נכרים בשביעית, אבל לא ידי ישראל. ושואלין בשלומן, מפני דרכי שלום:

**ד** המדל בזיתים, בית שמאי אומרים, יגום. ובית הלל אומרים, ישרש. ומודים במחליק עד שיגום. איזה הוא המדל, אחד או שנים.

## פרק ד

**א** בראשונה היו אומרים, מלקט אדם עצים ואבנים ועשבים מתוך שלו, בדרך שהוא מלקט מתוך של חברו, את הגס הגס. משרבו עוברי עברה, התקינו שיהא זה מלקט מתוך של זה, וזה מלקט מתוך של זה, שלא בטובה, ואין צריך לומר שיקצץ להם מזונות:

**ב** שדה שנתקוצה, תזרע במוצאי שביעית. שנטיבה או שנדיירה, לא תזרע במוצאי שביעית. שדה שנטיבה, בית שמאי אומרים, אין אוכלין פרותיה בשביעית. ובית הלל אומרים, אוכלין. בית שמאי אומרים, אין אוכלין פרות שביעית בטובה. ובית הלל אומרים, אוכלין בטובה ושלא בטובה. רבי יהודה אומר, חלוף הדברים, זו מקלי בית שמאי ומחמרי בית הלל:

**ג** חוכרין גירין מן הנכרים בשביעית, אבל לא מישראל. ומחזיקין ידי נכרים בשביעית, אבל לא ידי ישראל. ושואלין בשלומן, מפני דרכי שלום:

**ד** המדל בזיתים, בית שמאי אומרים, יגום. ובית הלל אומרים, ישרש. ומודים במחליק עד שיגום. איזה הוא המדל, אחד או שנים.

המחליק, שלשה, זה בצד זה. במה דברים  
אמורים, מתוך שלו. אבל מתוך של חברים, אף  
המחליק, ישרש:

ה המבקיע בזית, לא יחפהו בעפר, אבל  
מכסה הוא באבנים או בקש. הקוצץ קורות  
שקמה, לא יחפהו בעפר, אבל מכסה הוא  
באבנים או בקש. אין קוצצין בתולת שקמה  
בשביעית, מפני שהיא עבודה. רבי יהודה  
אומר, בדרךכה, אסור, אלא או מגביה עשרה  
טפחים, או גומם מעל הארץ:

ו המזנב בגפנים והקוצץ קנים, רבי יוסי  
הגלילי אומר, ירחיק טפח. רבי עקיבא  
אומר, קוצץ בדרךכו, בקרדם או במגל ובמגרה  
ובכל מה שירצה. אילן שנפשח, קושרין אותו  
בשביעית, לא שיעלה אלא שלא יוסיף:

ז מאימתי אוכלין פרות האילן בשביעית,  
הפגים, משיזריחו, אוכל בהם פתו בשדה.  
בחלו, כונס לתוך ביתו. וכן פיוצא בהם בשאר  
שני שבוע חייב במעשרות:

ח הבסר, משהביא מים, אוכל בו פתו בשדה.  
הבאיש, כונס לתוך ביתו. וכן פיוצא בו  
בשאר שני שבוע, חייב במעשרות:

ה , ש , ז , ב , ז . ב , ד  
א , מ , ש . א , מ , ש , ה , א  
ה , י , :

ה , ב , ל , י , ב , א ,  
מ , ה , ב , א , ב . ה , ק  
ש , ל , י , ב , א , מ , ה  
ב , א , ב . א , ק , ב , ש  
ב , מ , ש , ש , ע . ר , י  
א , כ , א , א , א , א , מ , ע  
ט , א , ג , מ , ה , :

ו , ב , ו , ק , ר , י  
ה , א , י , ט . ר , ע  
א , ק , ב , א , ב , ו  
ו , מ , ש . א , ש , ק , א  
ב , ל , ש , א , ש , י , :

ז , א , פ , ה , ב ,  
ה , מ , א , ב , פ , ב .  
ב , כ , ל , ב . ו , כ , ב  
ש , ש , ח , ב , :

ח , מ , מ , א , ב , פ , ב .  
ה , כ , ל , ב . ו , כ , ב  
ב , ש , ש , ח , ב , :

ט זיתים, משיכניסו רביעית לסאה, פוצע  
ואוכל בשדה. הכניסו חצי לג, כותש וסך  
בשדה. הכניסו שליש, כותש בשדה וכוונס  
לתוך ביתו. וכן פוצא בהם בשאר שני שבוע,  
חיבים במעשרות. ושאר כל פרות האילן,  
כעונתן למעשרות, כך עונתן לשביעית:

י מאימתי אין קוצצין את האילן בשביעית.  
בית שמאי אומרים, כל האילן משיוציא.  
ובית הלל אומרים, החרובין משישלו,  
והגפנים משיגרעו, והזיתים משינצו, ושאר  
כל אילן משיוציא. וכל האילן, כיון שבא  
לעונת המעשרות, מתר לקצצו. כמה יהא  
בזית ולא יקצנו. רבע. רבן שמעון בן גמליאל  
אומר, הכל לפי הזית:

ט ז, מ, ר, ל, פ,  
ו, ב, ה, ח, ל, כ, ו,  
ב, ה, ש, כ, ב, ו,  
ל, ב, ו, כ, ב, ש, ש,  
ח, ב, ו, כ, פ, ה,  
כ, ל, כ, ע, ל, :

י מ, א, ק, א, ה, ב,  
ב, ש, א, כ, ה, מ,  
ו, ה, א, ה, מ,  
ו, מ, ו, מ,  
כ, א, מ, ו, ה, כ, ש,  
ל, ה, מ, ל, כ, י,  
ב, ו, י, ר, ר, ש, ב, ג,  
א, ה, ל, ה, :



**בדק ה**

**א** בְּנוֹת שׁוּחַ, שְׂבִיעִית שְׁלֶחֶן, שְׁנִיָּה, שֶׁחַן  
עוֹשׂוֹת לְשָׁלֹשׁ שָׁנִים. רַבִּי יְהוּדָה אֹמֵר,  
הַפְּרָסָאוֹת, שְׂבִיעִית שְׁלֶחֶן, מוֹצְאֵי שְׂבִיעִית,  
שֶׁחַן עוֹשׂוֹת לְשֵׁנִי שָׁנִים. אָמְרוּ לוֹ, לֹא אָמְרוּ,  
אֲלֵא בְּנוֹת שׁוּחַ:

**ב** הַטּוֹמֵן אֶת הַלֹּחַ בְּשִׁבְיעִית, רַבִּי מֵאִיר  
אֹמֵר, לֹא יִפְחוֹת מִסָּאתֵי־ם, עַד גְּבַה שְׁלֹשָׁה  
טַפָּחִים, וְטַפַּח עֶפְרָעֵל גָּבִיו. וְחֻכָּמִים אֹמְרִים,  
לֹא יִפְחוֹת מֵאַרְבָּעָה קָבִים, עַד גְּבַה טַפַּח,  
וְטַפַּח עֶפְרָעֵל גָּבִיו. וְטוֹמְנוֹ בְּמָקוֹם דְּרִיסַת  
אָדָם:

ג. לֹדֶף שֶׁעָבְרָה עָלָיו שְׂבִיעִית, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר  
אָמַר, אִם לָקְטוּ הָעֲנָיִים אֶת עָלָיו, לָקְטוּ.  
וְאִם לֹא, יַעֲשֶׂה חֲשׁבוֹן עִם הָעֲנָיִים. רַבִּי  
יְהוֹשֻׁעַ אָמַר, אִם לָקְטוּ הָעֲנָיִים אֶת עָלָיו,  
לָקְטוּ. וְאִם לֹא, אֵין לַעֲנָיִים עָלָיו חֲשׁבוֹן:

ד' לוף שֶׁל עֶרֶב שְׁבִיעִית, שְׁנִכְנֵס לְשַׁבִּיעִית,  
וְכֵן בְּצֻלִים הַקִּיצוֹנִים, וְכֵן פּוֹאֵה שֶׁל עֲדִית,  
בֵּית שְׁמַאי אוֹמְרִים, עוֹקְרִין אוֹתָן בְּמֵאֲרוּפוֹת  
שֶׁל עֵץ. וּבֵית הַלֵּל אוֹמְרִים, בְּקֶרְדְּמוֹת שֶׁל  
מִתְכָּת. וּמוֹדִים בְּפּוֹאֵה שֶׁל צִלְעוֹת, שְׁעוֹקְרִין  
אוֹתָהּ בְּקֶרְדְּמוֹת שֶׁל מִתְכָּת:

אָ, שׁ, שׂ, ש׃  
 ע, ל, שׁ, שׂ, ש׃  
 ה, שׁ, שׂ, ש׃  
 שׁ, שׂ, ש׃

[illegible][illegible]

ד ל ש ע ש , ל , ש ,  
 ו ב ה , ו פ ש ע ,  
 פ ש א , ע , א ב ,  
 ש ע ו . ה א , ש  
 מ . ב ש א , ש ,  
 א ב ש מ :

ה מאימתי מתר אדם לקח לוף במוצאי  
שביעית, רבי יהודה אומר, מיד. וחכמים  
אומרים, משירבה החדש:

ו אלו כלים שאין האמן רשאי למכרם  
בשביעית, מחרשה וכל פליה, העול,  
והמזרה, והדקר. אבל מוכר הוא מגל יד ומגל  
קציר, ועגלה וכל פליה. זה הפלל, כל  
שמלאכתו מיחדת לעברה, אסור. לאסור  
ולתת, מתר:

ז היוצר, מוכר חמש בדי שמן וחמש עשרה  
בדי יין, שכן דרכו להביא מן ההפקר. ואם  
הביא יותר מכאן, מתר. ומוכר לנכרים בארץ,  
ולישראל בחוצה לארץ:

ח בית שמאי אומרים, לא ימכר לו פרה  
חורשת בשביעית. ובית הלל מתירין.  
מפני שהוא יכול לשחטה. מוכר לו פרות  
בשעת הזרע, ומשאיל לו סאתו אף על פי  
שהוא יודע שיש לו גרן, ופורט לו מעות אף  
על פי שהוא יודע שיש לו פועלים. וכלן,  
בפרוש, אסורין:

ט משאלת אשה לחברתה החשודה על  
השביעית, נפה וכברה, ורחים ותנור. אבל  
לא תבור ולא תטחן עמה. אשת חבר, משאלת  
לאשת עם הארץ, נפה וכברה, ובוררת וטוחנת

ה מ א מ א ל ל ב  
ש ר י א מ ו  
א מ ה :

ו א ב כ ש ה ר ל  
ב מ ו פ ה ,  
ו ו א מ ה מ י ו  
ק ו ו פ י ה ,  
ש מ ל א ל  
ו מ :

ז ה מ ה פ ש ו ע  
כ י ש ד ל מ ה ו  
ה י מ מ , מ ל ב  
ו ב ל :

ח ב ש א ל י ל פ  
ח ב ו ה מ .  
מ ש י ל מ ל פ  
ב ה ו ל ס א ע פ  
ש י ש ל ג ו ל מ א  
ע פ ש י ש ל פ ו  
ב א :

ט מ א ל ה ע  
ה ג ו ו ו א  
ל ת ו ת ע א ה מ  
ל ע ה ג ו ו ו

וּמִרְקֻדַּת עֲמָה. אֲבָל מִשְׁתַּטִּיל הַמַּיִם, לֹא תִגַּע  
אֶצְלָה, שֶׁאֵין מַחְזִיקִין יְדֵי עוֹבְרֵי עֲבָרָה. וְכֵלֶן  
לֹא אָמְרוּ אֶלֶּא מִפְּנֵי דְרָכֵי שְׁלוֹם. וּמַחְזִיקִין יְדֵי  
נִכְרֵי בְּשִׁבְעִיעִית, אֲבָל לֹא יְדֵי יִשְׂרָאֵל. וְשׂוֹאֲלִין  
בְּשְׁלוֹמָן, מִפְּנֵי דְרָכֵי שְׁלוֹם:



וּמִרְקֻדַּת עֲמָה. אֲבָל מִשְׁתַּטִּיל הַמַּיִם, לֹא תִגַּע  
אֶצְלָה, שֶׁאֵין מַחְזִיקִין יְדֵי עוֹבְרֵי עֲבָרָה. וְכֵלֶן  
לֹא אָמְרוּ אֶלֶּא מִפְּנֵי דְרָכֵי שְׁלוֹם. וּמַחְזִיקִין יְדֵי  
נִכְרֵי בְּשִׁבְעִיעִית, אֲבָל לֹא יְדֵי יִשְׂרָאֵל. וְשׂוֹאֲלִין  
בְּשְׁלוֹמָן, מִפְּנֵי דְרָכֵי שְׁלוֹם:



## פרק ו

א שלש ארצות לשביעית. כל שהחזיקו עולי  
בבל, מארץ ישראל ועד כזיב, לא נאכל  
ולא נעבד. וכל שהחזיקו עולי מצרים, מכזיב  
ועד הנחר ועד אמנה, נאכל, אבל לא נעבד. מן  
הנחר ומאמנה ולפנים, נאכל ונעבד:

ב עושין בתלוש בסוריא, אבל לא במחבר.  
דשין וזורין ודורכין ומעמרין, אבל לא  
קוצרין ולא בוצרין ולא מוסקין. כלל אמר רבי  
עקיבא, כל שפיוצא בו מתר בארץ ישראל,  
עושין אותו בסוריא:

ג בצלים שירדו עליהם גשמים וצמחו, אם  
היו העלין שלהם שחורין, אסורין. הוריקו,  
הרי אלו מתרין. רבי חנינא בן אנטיגנוס אומר,  
אם יכולין להתלש בעלין שלהן, אסורין.  
וכנגד כן, מוצאי שביעית, מתרין:

ד מאימתי מתר אדם לקח ירק במוצאי  
שביעית, משיעשה כיוצא בו. עשה  
הבפיר, התר האפיל. רבי, התיר לקח ירק  
במוצאי שביעית מיד:

## פרק ו

א ש א ל . פ ש ע  
ב , מ י ו פ , ל נ  
ו נ . ו ש ע מ , מ  
ו ה ו א , נ , א ל נ . מ  
ה ו ו , נ ו :

ב ע ב ב , א ל ב .  
ד ו ו ו , א ל  
ק ו ב ו מ . פ א ר  
ע , פ ש ב מ ב י ,  
ע א ב :

ג ב ש ע ג ו , א  
ה ה ש ש , א , ה .  
ה א מ . ר ה ב א א ,  
א י ל ב ש , א .  
ו פ , מ ש , מ :

ד מ מ א ל י ב  
ש , מ כ ב . ע  
ה , ה ה . ר , ה ל י  
ב ש מ :



ה אין מוציאין שמן שרפה ופרות שביעית  
מהארץ לחוצה לארץ. אמר רבי שמעון,  
שמעתי בפרוש, שמוציאין לסוריא ואין  
מוציאין לחוצה לארץ:

ו אין מביאין תרומה מחוצה לארץ לארץ.  
אמר רבי שמעון, שמעתי בפרוש, שמביאין  
מסוריא ואין מביאין מחוצה לארץ:



ה א מ ש ש ו ש  
מ ל ל א ר ש  
ש ב ל ש ל ו  
מ ל ל ל :

ו א מ ת מ ל ל  
א ר ש ש ב ש  
מ ו מ מ ל :



## פרק ז

א כ ג א ב , כ ש מ  
א ו ב ו ה ו  
מ ב , י ל ש , ו  
ש , י ל ב ו ב ו . ז  
ע ה ה ו , ה , ה ,  
ו , ו , ו , ה , ב .  
ה ו , ו , ל ש . ס  
א , ו , י ל ש ו  
ש , י ל ב ו ב :

ז ו כ א א , כ ש מ א  
ו ב , ו , ה , ו  
ב , י ל ש , ו ש , א  
ל ב ו ל ב . א ז . ע ה  
ה , ו , ו , ה , ו  
ו , ו , ו , ה ,  
ה ו , י ל ש , ו  
ש , א , ל ב ו ל ב .  
ר מ א , ד , מ ע ר  
ה . א , ל , א ב , ק ו  
ל :

ג ק ר ו ש , ק א  
ו , י ל ש , ו  
ש , ה , צ , ל , ו , י  
ב , ש , ע , ס ב , ש ,

## פרק ז

א כלל גדול אמרו בשביעית, כל שהוא מאכל  
אדם ומאכל בהמה וממין הצובעים ואינו  
מתקין בארץ, יש לו שביעית, ולדמיו  
שביעית, יש לו בעור ולדמיו בעור. ואיזה זה  
עלה הלוח השוטה, ועלה הדנדנה, העלשין,  
והפרישין, והרגילה, וגץ החלב. ומאכל בהמה.  
החוחים והדרדרים. וממין הצובעים. ספיחי  
אסטים, וקוצה. יש להם שביעית ולדמיהן  
שביעית, יש להם בעור ולדמיהן בעור:

ב ועוד כלל אחר אמרו, כל שאינו מאכל אדם  
ומאכל בהמה, וממין הצובעין, ומתקין  
בארץ, יש לו שביעית ולדמיו שביעית, אין  
לו בעור ואין לדמיו בעור. אי זהו. עקר הלוח  
השוטה, ועקר הדנדנה, והעקרבנין,  
והחלביצין, והבוקריא. וממין הצובעין,  
הפואה והרכפא, יש להם שביעית, ולדמיהן  
שביעית, אין להם בעור ולא לדמיהן בעור.  
רבי מאיר אומר, דמיהם מתבערין עד ראש  
השנה. אמרו לו, להן אין בעור, קל וחמר  
לדמיהן:

ג קלפי רמון והנץ שלו, קלפי אגוזים  
והגלעינין, יש להם שביעית ולדמיהן  
שביעית, הצבע, צובע לעצמו, ולא יצבע  
בשכר, שאין עושין סחורה בפרות שביעית,

וְלֹא בַּבְּכוּרוֹת, וְלֹא בַּתְּרוּמוֹת, וְלֹא בַּנְּבִלוֹת,  
וְלֹא בַּטְּרָפוֹת, וְלֹא בַּשְּׁקָצִים, וְלֹא בַּרְמָשִׁים.  
וְלֹא יִהְיֶה לוֹקַח יִרְקוֹת שָׂדֶה וּמוֹכֵר בַּשּׁוּק,  
אֲבָל הוּא לֶקֶט וּבָנוּ מוֹכֵר עַל יָדוֹ. לֶקַח לְעַצְמוֹ  
וְהוֹתִיר, מִתֵּר לְמַכְרָן:

ד לֶקַח בְּכוֹר לְמִשְׁתֶּה בָּנוּ אוֹ לְרַגֵּל וְלֹא צָרִיךְ  
לוֹ, מִתֵּר לְמַכְרוֹ. צָדִי חָיָה עוֹפוֹת וְדָגִים  
שֶׁנִּזְדָּמְנוּ לָהֶם מִיָּנִים טְמֵאִין, מִתֵּרִים לְמַכְרָן.  
רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אִם מִי שֶׁנִּתְמַנֶּה לוֹ לְפִי  
דְּרָכּוֹ, לוֹקַח וּמוֹכֵר, וּבִלְבָד שֶׁלֹּא תִּהְיֶה אֲמֻנָתוֹ  
בָּכָךְ. וְחֻכָּמִים אוֹסְרִין:

ה לֹלְבֵי זֵרְדִים וְהַחְרוּבִין, יֵשׁ לָהֶם שְׁבִיעִית  
וְלִדְמִיהֶן שְׁבִיעִית, יֵשׁ לָהֶן בַּעּוֹר וְלִדְמִיהֶן  
בַּעּוֹר. לֹלְבֵי הָאֵלֶּה וְהַבְּטָנָה וְהָאֲטָדִין, יֵשׁ לָהֶם  
שְׁבִיעִית, וְלִדְמִיהֶן שְׁבִיעִית, אֵין לָהֶם בַּעּוֹר  
וְלֹא לִדְמִיהֶן בַּעּוֹר. אֲבָל לְעֵלִין, יֵשׁ בַּעּוֹר,  
מִפְּנֵי שֶׁנֹּשְׂרִין מֵאֲבִיהֶן:

ו הַזֶּרֶד וְהַכֶּפֶר וְהַקֶּטֶף וְהַלֶּטֶם, יֵשׁ לָהֶם  
שְׁבִיעִית וְלִדְמִיהֶן שְׁבִיעִית. רַבִּי שְׁמַעוֹן  
אוֹמֵר, אֵין לֶקֶטף שְׁבִיעִית, מִפְּנֵי שֶׁאֵינוֹ פָּרִי:

ז זֶרֶד חָדָשׁ שֶׁכָּבְשׁוּ בְּשֶׁמֶן יֵשֵׁן, יִלְקֹט אֶת  
הַזֶּרֶד. וַיֵּשֶׁן בְּחָדָשׁ, חֵיב בַּבַּעּוֹר. חֲרוּבִין  
חָדָשִׁים שֶׁכָּבְשׁוּ בֵּין יֵשֵׁן, וַיִּשְׁנִים בְּחָדָשׁ,  
חֵיבִין בַּבַּעּוֹר. זֶה הַפֶּלֶל, כָּל שֶׁהוּא בְּנוֹתֵן טַעַם,

ו ב , ו ב , ו ב ,  
ו ב , ו ב , ו ב ,  
ו י ל י ש , ו ב ,  
א ה ל ו מ ע י . ל ל ,  
ו , מ ל :

ד ל ב ל ב א ל ו צ  
ל , מ ל . צ ח ע ו  
ש ל מ ט , מ ל ,  
ר י א , א מ ש ל ל ,  
ד , ל ו , ו ש ת א  
ב . ו ח א :

ה ל ז ו , י ל ש  
ו ש , י ל ב ו  
ב . ל ה ו , י ל ,  
ש , ו ש , א ל ב ,  
ו ל ב . א ל , י ב ,  
מ ש מ :

ו ה ו ו ו , י ל  
ש ו ש , ר ש  
א , א ל ש , מ ש פ :

ז ו ה ש ב י , י א  
ה . ו ב , ח ב . ח  
ח ש ב , י , ו ב ,  
ח ב . ז ה , כ ש ב ט ,

חַיִּב לְבַעַר, מִיֵּן בְּשֵׂאֵינוּ מִינוּ. וּמִיֵּן בְּמִינוּ, כָּל  
שֶׁהוּא. שְׁבִיעִית אוֹסֶרֶת כָּל שֶׁהוּא בְּמִינָה,  
וְשֵׁלֵא בְּמִינָה, בְּנוֹתָן טַעַם:



חַ לְ, מִ בְּ, מִ. וְ בְּ, כְּ,  
שֶׁ. שֶׁ א כְּ שֶׁ בְּ,  
וְ בְּ, בְּ ט :



## פרק ה

א כ פ ג א ב . כ ה  
 ל א , א ע מ מ  
 ל , ו צ ל ל . ו ש  
 מ ל א , ע מ מ  
 ל , א ל ל . ו ש מ ל  
 ל א ו ל ב , ח ע  
 ל א ו ב , נ ע  
 ח א ו ב . ח ע ל ,  
 ה ה כ , כ ה ו  
 ו :

ב ש נ ל ו ו ,  
 ל ד ש ל , ו ד  
 ש ל . ל י י , א ס ה  
 א ה . ו ב ו ש . ק  
 מ , ש , ש ל ה :

ג א מ פ ש ל ב , ו  
 ב ו ב , ו ת ב , ו  
 י ב . ב ש א , א ל  
 א . ו ה א , א ש ל  
 ב , א א ב , כ ה ו  
 ה :

## פרק ה

א כלל גדול אמרו בשביעית. כל המיחד  
 למאכל אדם, אין עושין ממנו מלוגמא  
 לאדם, ואין צורך לומר לבהמה. וכל שאינו  
 מיחד למאכל אדם, עושין ממנו מלוגמא  
 לאדם, אבל לא לבהמה. וכל שאינו מיחד לא  
 למאכל אדם ולא למאכל בהמה, חשב עליו  
 למאכל אדם ולמאכל בהמה, נותנין עליו  
 חמרי אדם וחמרי בהמה. חשב עליו לעצים,  
 הרי הוא כעצים, כגון הסיאה והאזוב  
 והקורנית:

ב שביעית, נתנה לאכילה ולשתיה ולסיכה,  
 לאכל דבר שדרכו לאכל, ולסוף דבר  
 שדרכו לסוף. לא יסוף יין וחמץ, אבל סף הוא  
 את השמן. וכן בתרומה ובמעשר שני. קל  
 מהם, שביעית, שנתנה להדלקת הנר:

ג אין מוכרין פרות שביעית, לא במדה, ולא  
 במשקל, ולא במנין, ולא תאנים במנין, ולא  
 ירק במשקל. בית שמאי אומרים, אף לא  
 אגדות. ובית הלל אומרים, את שדרכו לאגוד  
 בבית, אוגדין אותו בשוק, כגון הפרשין ונץ  
 החלב:

ד האומר לפועל, הא לך אסר זה ולקוט לי  
 ירק היום, שכרו מתר. לקוט לי בו ירק  
 היום, שכרו אסור. לקח מן הנחתום כפר  
 בפונדיון, כשאלקוט ירקות שדה אביא לך,  
 מתר. לקח ממנו סתם, לא ישלם לו מדמי  
 שביעית, שאין פורעין חוב מדמי שביעית:

ה אין נותנים, לא לביר, ולא לבלן, ולא  
 לספר, ולא לספן. אבל נותן הוא לביר  
 לשתות. ולכלן, הוא נותן מתנת חנם:

ו תאנים של שביעית, אין קוצין אותן  
 במקצה, אבל קוצה אותם בחרבה. אין  
 דורכין ענבים בגת, אבל דורך הוא בערבה.  
 ואין עושין זיתים בפד ובקטב, אבל כותש  
 הוא ומכנים לבודידה. רבי שמעון אומר, אף  
 טוחן הוא בבית הפד ומכנים לבודידה:

ז אין מבשלין ירק של שביעית בשמן של  
 תרומה, שלא יביאנו לידי פסול. רבי שמעון  
 מתיר. ואחרון אחרון, נתפש בשביעית.  
 והפרי עצמו, אסור:

ח אין לוקחים עבדים וקרקעות ובהמה  
 טמאה מדמי שביעית. ואם לקח, יאכל  
 כנגדן. אין מביאין קני זבים וקני זבות וקני  
 יולדות מדמי שביעית. ואם הביא, יאכל  
 כנגדן. אין סכין כלים בשמן של שביעית. ואם  
 סך, יאכל כנגדו:

ד ה, ה, ל, א, ז, ו, ל  
 י, ה, ש, מ, ל, ל, ב, י  
 ה, ש, א, ל, מ, ה, כ  
 ב, כ, י, ש, א, ל, ל  
 מ, ל, מ, ס, ל, י, ל, מ  
 ש, ש, פ, ח, מ, ש, :

ה, א, נ, ל, ל, ל, ו, ו, ל  
 ל, ו, ל, א, נ, ה, ל  
 ל, ו, ה, נ, מ, ח, :

ו, ת, ש, ש, א, ק, א  
 ב, א, ק, א, ב, א  
 ד, ע, ב, א, ד, ה, ב  
 ו, ע, ז, ב, ו, א, כ  
 ה, ו, ל, ר, ש, א, א  
 ט, ה, ב, ה, ו, ל, :

ז, א, מ, י, ש, ש, ב, ש  
 ת, ש, י, ל, פ, ר, ש  
 מ, ו, א, נ, ב, ב  
 ו, ע, א, :

ח, א, ל, ע, ו, ו, ו  
 ט, מ, ש, ו, ל, י  
 כ, א, מ, ק, ו, ו, ז, ו  
 י, מ, ש, ו, ה, י  
 פ, א, ס, פ, ב, ש, ש, ו  
 ס, י, פ, :

ט עזר שסכו בשמן של שביעית, רבי אליעזר  
אומר, ידלק. וחכמים אומרים, יאכל  
פנגדו. אמרו לפני רבי עקיבא, אומר היה רבי  
אליעזר, עזר שסכו בשמן של שביעית, ידלק.  
אמר להם, שתוקו. לא אומר לכם מה שרבי  
אליעזר אומר בו:

י ועוד אמרו לפניו, אומר היה רבי אליעזר,  
האוכל פת כותים כאוכל בשר חזיר. אמר  
להם, שתוקו, לא אומר לכם מה שרבי אליעזר  
אומר בו:

יא מרחץ שהסקה בתבן או בקש של  
שביעית, מתר לרחוץ בה. ואם מתחשב  
הוא, הרי זה לא ירחוץ:

ט עזר ש ב ש ש , ר א  
א , י . ו א , י  
כ . א ל ר ע , א ה ר  
א , ע ש ב ש ש , י  
א ל , ש . ל א ל מ ש  
א א ב :

י ו א ל , א ה ר א ,  
ה פ כ כ פ ה א .  
ל , ש , ל א ל מ ש א  
א ב :

יא מ ש פ ש א ב ש  
ש , מ ל ב ו מ  
ה , ה ל י :



## פרק ט

א הַפִּיגָם, וְהִירְבּוּזִין הַשּׁוּטִים, וְהַחֲלָלוּגִית,  
בְּסֶבֶר שְׁבָהִים, וְהַכְּרַפֵּס שְׁבָנָהֵרוֹת,  
וְהַגְּרָגֵר שֶׁל אָפֶר, פִּטּוּרִין מִן הַמַּעֲשָׂרוֹת,  
וְנִלְקָחִין מִכָּל אָדָם בְּשָׁבִיעִית, שָׁאִין פִּיּוּצָא  
בָּהֶם נִשְׁמָר. רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, סְפִיחֵי חֲרָדָל,  
מִתְּרִין, שֶׁלֹּא נִחְשְׁדוּ עָלֵיהֶן עֹזְבְּרֵי עֲבֶרָה. רַבִּי  
שְׁמַעוֹן אָמַר, כָּל הַסְּפִיחִין, מִתְּרִים, חוּץ  
מִסְּפִיחֵי כְּרוֹב, שָׁאִין פִּיּוּצָא בָּהֶם בִּירְקוֹת  
שָׂדֶה. וְחֻכָּמִים אָמְרִים, כָּל הַסְּפִיחִים  
אֲסוּרִים:

ב שְׁלֹשׁ אַרְצוֹת לְבַעֲוֹר, יְהוּדָה, וְעִבְר הַיַּרְדִּין,  
וְהַגָּלִיל. וְשְׁלֹשׁ אַרְצוֹת לְכָל אֶחָת  
וְאֶחָת. גָּלִיל הָעֲלִיּוֹן, וְגָלִיל הַתַּחְתּוֹן, וְהַעֲמָק.  
מִכְפָּר חֲנַנְיָה וּלְמַעֲלָן, כָּל שְׂאִינוֹ מְגַדֵּל שְׁקָמִין,  
גָּלִיל הָעֲלִיּוֹן, וּמִכְפָּר חֲנַנְיָה וּלְמַטָּן, כָּל שֶׁהוּא  
מְגַדֵּל שְׁקָמִין, גָּלִיל הַתַּחְתּוֹן. וּתְחוּם טְבֵרְיָא,  
הַעֲמָק. וּבִיהוּדָה, הָהָר וְהַשְּׂפֵלָה וְהַעֲמָק.  
וּשְׂפֵלַת לֹוד כְּשִׂפְלַת הַדְּרוֹם, וְהָהָר שְׁלֵה כְּהָר  
הַמֶּלֶךְ. מִבֵּית חוּרְוֹן וְעַד הַיָּם מְדִינָה אֶחָת:

ג וּלְמָה אָמְרוּ שְׁלֹשׁ אֲרָצוֹת. שִׁיחִיו אוֹכְלִין  
בְּכָל אַחַת וְאַחַת, עַד שִׁיכְלָה הָאַחֲרוֹן שִׁבָּה.  
רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, לֹא אָמְרוּ שְׁלֹשׁ אֲרָצוֹת אֶלָּא  
בִּיהוּדָה. וְשֹׂאֵר כָּל הָאֲרָצוֹת, כְּהַר הַמֶּלֶךְ. וְכָל  
הָאֲרָצוֹת, כְּאַחַת לְזִיתִים וּלְתַמְרִים:

## פרק ט

[illegible][illegible][illegible]



ד אוכלין על המפקר, אבל לא על השמור.  
רבי יוסי מתיר אף על השמור. אוכלין על  
הטפיחין ועל הדופרא, אבל לא על הסתוניות.  
רבי יהודה מתיר כל זמן שבפרו עד שלא יכלה  
הקיץ:

ה הכובש שלשה כבשים בחבית אחת, רבי  
אליעזר אומר, אוכלין על הראשון. רבי  
יהושע אומר, אף על האחרון. רבן גמליאל  
אומר, כל שקלה מינו מן השדה, יבער מינו מן  
החבית, והלכה כדבריו. רבי שמעון אומר, כל  
ירק, אחד לבעור. אוכלין ברגילה עד שיכלו  
סגירות מבקעת בית נטופה:

ו המלקט עשבים לחים, עד שייבש המתוק.  
והמגבב ביבש, עד שתירד רביעה שניה.  
עלי קנים ועלי גפנים, עד שישרו מאביהן.  
והמגבב ביבש, עד שתירד רביעה שניה. רבי  
עקיבא אומר, בכלן עד שתירד רביעה שניה:

ז פיוצא בו, המשפיר בית לחברו עד  
הגשמים, עד שתירד רביעה שניה. המדר  
הנאה מחברו עד הגשמים, עד שתירד רביעה  
שניה. עד אימתי עניים נכנסים לפרדסות,  
עד שתירד רביעה שניה. מאימתי נהנין  
ושורפין בתבן ובקש של שביעית, משתירד  
רביעה שניה:

ד א ע ה , א ל ע ה .  
ר י מ א ע ה . א ע  
ה ו ה , א ל ע ה .  
ר י מ כ ז ש ע ש י  
ה :

ה ה ש כ ב א , ר  
א א , א ע ה . ר  
י א , א ע ה . ר ג  
א , כ ש מ מ ה , י מ מ  
ה , ו כ . ר ש א , כ  
י , א ל . א ב ע ש  
ס מ ב נ :

ו ה ע ל , ע ש ה .  
ו ב , ע ש ר ש .  
ע ק ו ג , ע ש מ .  
ו ב , ע ש ר ש . ר  
ע א , כ ע ש ר ש :

ז כ ב , ה ב ל ע  
ה , ע ש ר ש . ה  
ה מ ע ה , ע ש ר  
ש . ע א ע נ ל ,  
ע ש ר ש . מ ש . מ  
ו ב ו ש ש , מ  
ר ש :

ה מי שהיו לו פרות שביעית והגיע שעת  
הבעור, מחלק מזון שלש סעודות לכל  
אחד ואחד. ועניים אוכלין אחר הבעור, אבל  
לא עשירים, דברי רבי יהודה. רבי יוסי אומר,  
אחד עניים ואחד עשירים אוכלין אחר  
הבעור:

ט מי שהיו לו פרות שביעית שנפלו לו  
בירשה או שנתנו לו במתנה, רבי אליעזר  
אומר, ינתנו לאוכליהן. וחכמים אומרים, אין  
החוטא נשכר, אלא ימכרו לאוכליהן, ודמיהם  
יתחלקו לכל אדם. האוכל מעסת שביעית עד  
שלא הורמה חלתה, חייב מיתה:



ה מי שהיו לו פרות שביעית והגיע שעת  
הבעור, מחלק מזון שלש סעודות לכל  
אחד ואחד. ועניים אוכלין אחר הבעור, אבל  
לא עשירים, דברי רבי יהודה. רבי יוסי אומר,  
אחד עניים ואחד עשירים אוכלין אחר  
הבעור:

ט מי שהיו לו פרות שביעית שנפלו לו  
בירשה או שנתנו לו במתנה, רבי אליעזר  
אומר, ינתנו לאוכליהן. וחכמים אומרים, אין  
החוטא נשכר, אלא ימכרו לאוכליהן, ודמיהם  
יתחלקו לכל אדם. האוכל מעסת שביעית עד  
שלא הורמה חלתה, חייב מיתה:



## פרק י

א שביעית, משמטת את המלוה בשטר  
ושלא בשטר. הקפת החנות, אינה  
משמטת. ואם עשאה מלוה, הרי זו משמטת.  
רבי יהודה אומר, הראשון הראשון משמט.  
שכר שכיר, אינו משמט. ואם עשאו מלוה,  
הרי זה משמט. רבי יוסי אומר, כל מלאכה  
שפוסקת בשביעית, משמטת. ושאינה  
פוסקת בשביעית, אינה משמטת:

ב השוחט את הפרה וחלקה בראש השנה,  
אם היה החדש מעבר, משמט. ואם לאו,  
אינו משמט. האונס, והמפתה, והמוציא שם  
רע, וכל מעשה בית דין, אינן משמטין.  
המלוה על המשכון, והמוסר שטרותיו לבית  
דין, אינן משמטין:

ג פרוזבול, אינו משמט. זה אחד מן הדברים  
שהתקין הלל הזקן, כשראה שנמנעו העם  
מלהלוות זה את זה ועוברין על מה שכתוב  
בתורה (דברים טו) השמר לך פן יהיה דבר עם  
לבבך בליעל וגו', התקין הלל פרוזבול:

ד זהו גופו של פרוזבול: מוסר אני לכם איש  
פלוני ופלוני הדינים שבמקום פלוני, שכל  
חוב שיש לי, שאגבנו כל זמן שארצה. והדינים  
חותמין למטה, או העדים:

## פרק י

א ש, מ, א, ה, ב  
ו, ב, ה, ה, א,  
מ, ו, ע, מ, ה, ז, מ,  
ר, י, א, ה, ה, מ,  
ש, ש, א, מ, ו, ע, מ,  
ה, ז, מ, ר, י, א, כ, מ,  
ש, ב, מ, ו,  
פ, ב, א, מ, :

ב, א, ה, ו, ב, ה,  
א, ה, ה, מ, מ, ו, ל,  
א, מ, ה, ו, ו, ש,  
ר, ו, מ, ב, ד, א, מ,  
ה, ע, ה, ו, ש, ל,  
ד, א, מ, :

ג, פ, א, מ, ו, א, מ, ה,  
ש, ה, ה, כ, ש, ה,  
מ, ו, א, ז, ו, ע, מ, ש,  
ב, (דברים טו) ה, ל, פ, י, ד, ע,  
ל, ב, ו, ה, ה, פ, :

ד, ז, ג, ש, פ, מ, א, ל, א,  
פ, ו, ה, ש, פ, ש,  
ח, ש, ל, ש, כ, ז, ש, ו,  
ח, ל, א, ה, :

ה פרוזבול המקדם, כָּשֶׁר. וְהַמֵּאָחֵר, פְּסוּל.  
שְׁטָרֵי חוּב הַמְקַדְּמִים, פְּסוּלִים.  
וְהַמֵּאָחֵרִים, כָּשֶׁרִים. אֶחָד לֹא מִחֲמִשָּׁה, כּוֹתֵב  
פְּרוּזְבוּל לְכָל אֶחָד וְאֶחָד. חֲמִשָּׁה לְזֶיֶן מֵאֶחָד,  
אֵינוֹ כּוֹתֵב אֶלָּא פְּרוּזְבוּל אֶחָד לְכֻלָּם:

ו אין כותבין פרוזבול אלא על הקרקע. אם  
אין לו, מִזְכָּה הוּא בְּתוֹךְ שְׂדֵהוּ כָּל שֶׁהוּא.  
הִיתָה לוֹ שְׂדֵה מִמְשַׁכֶּנֶת בְּעִיר, כּוֹתֵבִין עָלֶיהָ  
פְּרוּזְבוּל. רַבִּי חֲצִפְיָת אֹמֵר, כּוֹתֵבִין לְאִישׁ עַל  
נִכְסֵי אִשְׁתּוֹ, וּלְיִתּוּמִים עַל נִכְסֵי אִפּוּטְרוֹפִין:

ז כֹּרֶת דְּבוּרִים, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אֹמֵר, הָרִי הִיא  
פְּקָרְקַע, וְכוֹתֵבִין עָלֶיהָ פְּרוּזְבוּל, וְאֵינָהּ  
מִקְבֵּלֶת טִמְאָה בְּמִקּוּמָהּ, וְהַרֹדֶה מִמֶּנָּה בְּשִׁבְתָּ  
חַיֵּב. וְחֲכָמִים אֹמְרִים אֵינָהּ פְּקָרְקַע, וְאֵין  
כּוֹתֵבִין עָלֶיהָ פְּרוּזְבוּל, וּמִקְבֵּלֶת טִמְאָה  
בְּמִקּוּמָהּ, וְהַרֹדֶה מִמֶּנָּה בְּשִׁבְתָּ, פְּטוּר:

ח הַמַּחְזִיר חוּב בְּשִׁבְעִיעִית, יֹאמֵר לוֹ מִשְׁמַט  
אָנִי. אָמַר לוֹ, אַף עַל פִּי כֵן, יִקְבַּל מִמֶּנּוּ,  
שֶׁנֶּאֱמַר (דְּבָרִים טו) וְזֶה דְּבַר הַשְּׁמֵטָה. כִּיּוֹצֵא בּוֹ,  
רוֹצֵחַ שֶׁגָּלָה לְעִיר מִקְלָטוֹ וְרָצוּ אֲנָשֵׁי הָעִיר  
לְכַבְּדוֹ, יֹאמְרֵם לָהֶם רוֹצֵחַ אָנִי. אָמְרוּ לוֹ אַף עַל  
פִּי כֵן, יִקְבַּל מֵהֶם, שֶׁנֶּאֱמַר (שָׁם יט) וְזֶה דְּבַר  
הָרוֹצֵחַ:

ה פ ה , כ , ו . פ ,  
ש ה ה , פ ,  
ו , כ , א . ל מ , כ ,  
פ ל א ו . ה . ל מ ,  
א כ א פ א ל :

ו א כ פ א ע ה . א .  
א ל , מ , ה ב ש כ ש .  
ה ל ש מ ב , כ , ע  
פ . ר . ח א , כ , ל ע  
ג א , ו , ע ג א :

ז פ ד , ר , א , ה , ה  
כ , ו , ע , פ , ו  
מ ט ב , ו , מ ב  
ח . ו א א פ , ו  
כ ע , פ , ו ט  
ב , ו , מ ב , פ :

ח ה ה ב , י ל מ  
א . א ל , א ע פ כ , י מ ,  
ש (דְּבָרִים טו) ו ד ה . כ ב ,  
ר ש ל מ ו א ה  
ל , י ל ר א . א ל א ע  
פ כ , י מ , ש (שָׁם יט) ו ד  
ה :

ט המַחְזִיר חֹב בְּשִׁבְעִית, רוּחַ חֲכָמִים נוֹחָה  
הַיָּמֵנוּ. הַלֹּחַ מִן הַגֵּר שֶׁנִּתְגַּיֵּרוּ בָּנָיו עִמּוֹ,  
לֹא יִחְזִיר לְבָנָיו. וְאִם הִחְזִיר, רוּחַ חֲכָמִים נוֹחָה  
הַיָּמֵנוּ. כָּל הַמְּטַלְטֵלִין, נִקְנִין בְּמִשְׁיכָה. וְכָל  
הַמְּקַיִם אֶת דְּבָרוֹ, רוּחַ חֲכָמִים נוֹחָה הַיָּמֵנוּ:



ט הַמַּחְזִיר חֹב בְּשִׁבְעִית, רוּחַ חֲכָמִים נוֹחָה  
הַיָּמֵנוּ. הַלֹּחַ מִן הַגֵּר שֶׁנִּתְגַּיֵּרוּ בָּנָיו עִמּוֹ,  
לֹא יִחְזִיר לְבָנָיו. וְאִם הִחְזִיר, רוּחַ חֲכָמִים נוֹחָה  
הַיָּמֵנוּ. כָּל הַמְּטַלְטֵלִין, נִקְנִין בְּמִשְׁיכָה. וְכָל  
הַמְּקַיִם אֶת דְּבָרוֹ, רוּחַ חֲכָמִים נוֹחָה הַיָּמֵנוּ:

